

напротивъ тя се осилваше непрестанно и биваше все по-сѣсна и по-стремителна. Но какви слѣдствія произлѣзохъ отъ това?

Турцитѣ като видѣхъ че мирній Българинъ умѣе не само да се жертвува и да успѣва при ралото, въ търговіята и въ училището, но че умѣе да върти мечъ и пушка, че умѣе удивително юнашки и чудно упорито да пада и да мре, — при това като бѣхъ рѣшили да се въсправятъ пакъ, подъ каквито условія и да било, противъ свѣтътъ съ свойтъ куранъ въ ржка, — намислихъ да употребятъ дребнитѣ още и незрѣлитѣ движенія на Българитѣ, за да ударятъ страшно, да съсипятъ сѣла и градинта, и да направятъ ужасни, поразителни кланія, тъй щото да убиятъ духътъ имъ и напръдъкътъ имъ, та да ги подложатъ пакъ подъ кракъ неумолимо и безвъзвратно.

И тъй дойде до ужаснитѣ опустошенія и кланія отъ 1876 г. . . .

И наистина, работитѣ ако да си останехъ тъй, при очевидната несъразмѣрность на силитѣ, при туй разногласіе между балканскитѣ народи, както и при явната наша незрѣлость да се организуваме и опълчимъ както трѣбва, — можеше да се пресметне, че ние при тая си неисчерпаема упоритость и предприимчивость, щѣхме да доживѣемъ въ скоро време още по-страшно паданіе отъ колкото въ 15-ий вѣкъ, и щѣхъ пакъ черни *вѣкове* да се възвѣятъ върхъ нашитѣ глави. . .

Но . . . . при всичкитѣ си ужасни злочестини и тѣе околни и вътрешни лоши обстоятелства, нашій народъ имѣ чesтьта, да се покаже на днешній вѣкъ като часть — 15-та часть — отъ онова велико племе, високъ покровителъ на което представлява найвеликата и найсилната държава на свѣтътъ: *Българитѣ сж часть отъ славянското племе, и Русія излѣзе защитница на своитѣ по-малки братя*. Тя предприе въ началото на 1877 г. война противъ Турція, съкруши ѝ напълно, и сключи въ началото на 1878 г. великій свой трактатъ въ Сан-Стефано, споредъ който се освобождаваше всичкій българскій народъ и устрояваше си голѣма държава отъ Дунавътъ до Егейското море.

Небѣше се обаче искаралъ още нето първійтъ грамаденъ